

НАБУ ЯК СУБ'ЄКТ ПРОТИДІЇ ДЕКЛАРУВАННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Відповідно до ч. 1 ст. 1 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» Національне антикорупційне бюро України (далі - Національне бюро, НАБУ) є центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних та інших кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових [1].

У цьому ж законі визначені завдання Національного бюро, а саме: протидія корупційним та іншим кримінальним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці, а також вжиття інших передбачених законом заходів щодо протидії корупції [1].

Декларування недостовірної інформації (ст. 366-2 Кримінального кодексу України) є правопорушенням, яке пов'язане з корупцією, за яке законом встановлено кримінальну відповідальність. Таке діяння не містить ознак корупції, але порушує встановлені Законом України «Про запобігання корупції» (далі - Закон) вимоги, заборони та обмеження, які вчиняють визначені суб'єкт, а саме: 1) особи, які уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; 2) особи, які для цілей цього Закону прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; 3) особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми, а також інші особи, які не є службовими особами та які виконують роботу або надають послуги відповідно до договору з підприємством, установою, організацією, - у випадках, передбачених Законом; 4) кандидати на пост Президента України та

кандидати у народні депутати України, зареєстровані в порядку, встановленому законом [2, 3].

Ефективність роботи в період воєнного стану НАБУ у розкритті справ щодо декларування недостовірної інформації складно оцінити, оскільки повномасштабне вторгнення стало причиною прийняття 3 березня 2022 року Верховною Радою України Закону України «Про захист інтересів суб'єктів податкової звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни», яким фактично скасували обов'язкове декларування, передбачене Законом [4]. Натомість подання декларації було перенесено на строк до трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни за весь період обов'язку подати документи [4]. Такі заходи ускладнили роботу працівників НАБУ та фактично унеможливили їх роботу щодо виявлення фактів недостовірного декларування. Після прийняття вищевказаного закону було виявлено лише декілька згадок у звітах НАБУ щодо виявлення таких кримінальних правопорушень.

Відповідно до Звіту НАБУ за перше півріччя 2022 року було вручено підозру народному депутату України VIII та IX скликань, якого підозрювали у недекларуванні майже 88 млн грн статків [5].

Відповідно до Звіту НАБУ за друге півріччя 2024 року працівниками Національного агентства було вручено дві підозри у декларуванні недостовірної інформації особам, оскільки в останніх виявили активи, які не були відображені у їхніх щорічних деклараціях [6].

Таким чином, НАБУ є спеціалізованим антикорупційним органом, який був створений з метою боротьби з корупцією та кримінальними правопорушеннями, які пов'язані з корупцією на вищому рівні. В період з 2022 року по сьогоднішній день ефективність роботи НАБУ у сфері розслідувань кримінальних правопорушень щодо декларування недостовірної інформації є надто низькою та неефективною відповідно до опублікованих звітів органу. Такі дані можна пояснити рішенням законодавця щодо фактичного скасування обов'язкового декларування, встановленого Законом.

Звертаємо увагу, що 12 жовтня 2023 року набрав чинності Закон України від 20.09.2023 «Про внесення змін до деяких законів України про визначення

порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану», відповідно до якого було відновлено декларування та функції Національне агентство з питань запобігання корупції [7]. З огляду на це, наразі очікується ефективна робота працівників НАБУ у розслідуванні справ про декларування недостовірної інформації та забезпеченні притягнення винних до відповідальності.

Список використаних джерел

1. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014. № 1698-VII. Дата оновлення: 25.03.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text> (дата звернення: 08.09.2025).
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001. № 2341-III. Дата оновлення: 17.07.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n61> (дата звернення: 08.09.2025).
3. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014. № 1700-VII. Дата оновлення: 01.09.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n439> (дата звернення: 08.09.2025).
4. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни: Закон України від 03.03.2022. № 2115-IX. Дата оновлення: 28.08.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text> (дата звернення: 08.09.2025).
5. Звіт НАБУ за I півріччя 2022 року: робота на два фронти. Київ. 2022. 65 с. URL: <https://nabu.gov.ua/activity/reports/report-report-first-half-2022/> (дата звернення: 08.09.2025).
6. Звіт НАБУ за II півріччя 2022 року. Київ. 2024. 42 с. URL: <https://nabu.gov.ua/activity/reports/druhe-pivrichchia-2024-roku/>. (дата звернення: 08.09.2025).
7. Про внесення змін до деяких законів України про визначення порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану: Закон України від 20.09.2023. № 3384-IX. Дата оновлення: 20.09.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3384-20#Text> (дата звернення: 08.09.2025).